

Изази два пута у
— мјесецу —

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 2-40
на по године. К 1-20
на четрт год. К —60
За друге земље: на го-
дину 4 круне. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
ћују, рачунају се је-
фтиније.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8
Писма се шаљу на уред-
ништво „Српског Кола
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Борба с Мађарима због школа.

Као што већ из ових новина знате, саста-
вио је мађарски министар Берзевици у Пешти
закон, којим се спрема да зада смрт српским
школама у Угарској, јер хоће тима школама
да отме право учења у српском писму и го-
вору. Против ове неправде устало је мало по
мало све што код нас Срба право народно мисли,
народно добро жели. Тако су се дигли и по-
сланици српски на нашем народном сабору у
Карловцима. Неколико тијех посланика, који
станују у Карловцима или у близини, састали
су се на збор и договор, шта да се ради и учини
у обрану наших права. На том састанку били су
Васа Муачевић из Осијека и Светозар Приби-
ћевић као заступници српске самосталне странке.

На договору се вијећало и закључило да
се 1. децембра ове године сазове у Карловце
велики митрополијски збор на који ће доћи
посланици народни а и други чланови нашега
народа, господа и ратари. Ту ће се онда на
том великом збору казати Мађарима, да ми не
дамо дирати у наше школе, у наш језик и
писмо, а одредиће се још на том збору, шта
ће се даље радити у обрану српских школа.
Проглас којим се народ позива да дође на збор
већ је изашао.

На састанку посланика у Карловцима од-
ређено је још да се имају посвуда састајати и
све српске народно-црквене власти и скупштине
(епархијске, црквене скупштине и т. д.), те да
оне све дигну сложено свој глас против закона
мађарскога. Закључило се даље да се сазивају
у Мађарској и политичке скупштине у којима
ће се устати против закона. Према овим закључ-
цима се већ и ради, у Вршцу у Банату сазвала
су 183 Србина грађана збор, а и на другим
мјестима се спремају скупштине.

Лијепо је и мило нам је што се показало
опет да и ми Срби знадемо и на муци бити

јунаци. Лијепо је то и мора свакога Србина да
весели, али немојмо тако само онда, кад догори
до ноката, него будимо увијек, из дана у дан,
као прави људи и Срби на својем мјесту. У то
име да сте ми здраво и весело, браћо! До ви-
ђења с онима, који дођу на народни збор у
Карловце!

Погибија двају Срба сељака.

У Батиновој Коси, опћини Чемерници, у котару
вргомском жупаније загребачке, догоднио се 12. (27.)
октобра један крвав и жалостан догађај. Ни криви ни
дужни платили су главом отац Станко Борота и син
му Ђуро. Кад је „Новом Србобрану“ стигао пар дана
послије погибије извјештај о овоме крвавом догађају,
уредништво је одмах послало свога члана, уредника
„Српског Кола“ да на лицу мјеста тачно и савјесно
испита читаву ствар и да види да ли је могуће, да на
правди бога могу ни криви ни дужни пасти као жртва
жандарских бајунета двојица синова једног народа
нашег, као што су нам то одонуда јавили. Уредник
„Српског Кола“ стигао је у ноћ у Батинову Косу и
одмах је отишао у кућу покојнога Станка Бороте. Чим
је ступио преко прага дочекао га је јаук и лелек че-
творо сирочади, а на сиротињској болесничкој по-
стељи лежала је болна и изнемогла мати сатрвена
јадом и ужасом.

Све оно шта је наш уредник видио, испитао и
сазнао изнијећемо овдје, да чују и наши читаоци и
да виде, шта се све може да догађа с народом нашим.

Покојни Станко Борота био је честит, ваљан и
од природе бистар сељак. С неколико других сељака
из Батинове Косе и Чемернице он је неколико пута
писао у „Новом Србобрану“ о жалосној управи опћине
чемерничке и њезину недостојном управитељу Јанку
Полимцу. Изнијели су у дописима сва она чуда и по-
коре, које у опћини ради Јанко Полимац, који је некад
био и у листини сумњиваца, црној књизи, како то
народ каже. Човјек је то, рекоше они, силовит, објестан
и познат као изванредно осветљив. Колика је сила
тај Полимац и у опћини и у котару, доказују најбоље
ове ријечи његове: „Био је само један предстојник
Мундорфер, који није хтео соли с Полимчева длана
зобати, а сваки други хоће, и кад је куша, долази као
јарац кући мојој. Таких се предстојника ја не бојим

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послје, да га читате.

Тога Полимца штити и милује поглавити господин котарски управитељ у Вргинмосту Зако. И то су све Станко и другови изнијели и доказали у дописима. Полимцу није било ништа, али су зато страдавали Станко и његови другови. Осуђивани су од котарске области неколико пута на четрнаестодневне затворе, а особито Станко Борота, који је био трн у оку овој господи. Због увреде поштења морао је тужити покојни Станко и самог управитеља Заку, али жив није дочекао осуде. Због тог рада били су прогоњени и сад ћу вам исприповједити погибију Станкову онако, како је у „Новом Србобрану“ од 22. октобра (4. новембра) ов. год. изнесено:

12. (25.) октобра око 4 сата послјије подне оружничка „опхођа“: водник Студен и оружник Цигановић дођоше у друштву с неким у селу омраженим Павлом Завишићем пред кућу покојног Станка Бороте и предузеше преметачину због некакве отете пушке, коју су требали наћи у кући Станка Бороте. Овај им је допустио да му премећу кућу, казавши им, да он те пушке нема, али да ће се на тај поступак потужити. Оружници преметнуше читаву кућу, и кад је жена Станкова Марија сузним очима замолила, да јој не разбацују удавачко рухо њезине осамнаестогодишње кћерке Анке, јер је то с муком и крвавим знојем састављено, одговорио је Студен овако: „Ако ја овдје останем, однијеће враг сву кућу ову“.

Послије тога, не нашавши шта су тражили, одоше одмах преко дворишта до куће брата Станкова Петра Бороте, који пред кућом прављаше метлу и одмах друга ријеч водника Студена била је: „Чујеш, Петре, зашто ти свога брата Станка не свјетујеш, да се он окане различних пискарања и тужаба?“ На те му је ријечи одговорио Петар, да он није господар брату своме и да му он не заповиједа.

Након тога опет се повратише оба оружника у двориште покојног Станка, гдје су га нашли још увијек пред кућом, како са двадесетогодишњим сином Ђуром теше и даље кладу.

У 246. броју „Народних Новина“ од 27. октобра у којима је врло кратко, али скроз невјерно приказана читава ствар, стоји да су оружници „имали у селу Батинова Коса ухитити ондашњег сељака Ђуру(?) Бороту“. Према томе оружници су имали налог да „ухите“, али тога налога нису они саопћили ни оцу Станку ни сину Ђури. Они су по повратку од куће Петрове зовнули Станка да пође мало с њима, јер да имају на само с њиме говорити, а уједно су призвали Петра к себи. Кад су се нешто поодмакли од куће, кажу укућани, да су они припитали, каква они хоће разговора с њима, али је у тај час водник Студен ударио Петра свом силом у прса, тако да је овај одскочило и забезекнут гледао, шта је то. Кад је то Станко видио, он је ваљда разумио шта се хоће, и побјегао је у скоку натраг у своју кућу уз узвик: „Чуј ево погибосмо“ и попевши се на кућни доклат затвори се од оружника. Оба оружника пођоше за покојним Станком и позваше Павла Завишића да тражи лотру и какву полућу, и

да се обијају врата на кући. Станко им је изнутра гласно одговорио, да чим дође сеоски главар (старјешина), да ће онога часа изићи из куће. Они одговорише, да немају кад чекати његова старјешину, и таман се успели на лотру, кад дође главар Јово Борота и нађе их гдје обијају кућна врата. Осим старјешине искупили су се били на ову грају и околни сусједи, око 50 до 60 мушких и женских глава, да виде шта се то догађа.

Покојни Станко Борота, чувши глас сеоског главара, отвори врата и изиђе прекрштених руку из куће с ријечима: „Ево, браћо, видите гдје ћу прав здрав погинути на својој сиротињи!“ На то се оба оружника, према исказу очевидаца, додирнуше раменима за знак споразумног рада, одмах пограбише Станка и онај час поче Студен бости голорука човјека. Цигановић је држао спремну пушку и одмах је запитало искупљени свијет, јесу ли дошли у обрану, а један сељак у име свију одговори: „Нијесмо, већ смо само дошли да видимо шта се ради“. Кад је Станко добио неколико рана бајунетом у ноге и стао на ногама малаксавати, у жалости и јаду притрча син Ђуро голорук, не би ли отео оца и десном руком ухвати за рукав очев, али јевом склони Цигановићев бајунет. У томе часу Цигановић одступи измахну и сјури бајунет под лијеву сису Ђурину. Кад је Ђуро зајаукао и окренуо се леђима прискочи Цигановић и зададе му још један ударац бајунетом у бедру. Ђуро се мртав сруши, а мати му Марија заберјака: „Не убијајте ми Станка, кад ми сина убисте“. Оружници одговорише да Ђури није ништа, „него се куја само улуњила“. Кад је Станка издала снага и спустио се на земљу, добио је још један бајунет у трбух. На њему је било, како казаше, свега седам рана.

Након овог довршеног дјела нађоше оружници кола и тешко рањена Станка ставише на њих и одвезоше га у затвор кр. кот. суду у Вргинмост, камо је Станко стигао око 11 сати ноћу. Кад је за ствар дознао судица Поповић, он је из благородности душе рекао Станку: „То је тај, што шупљике прави!“ Кад је кот. лијечник дошао и превео ране, захтијевао је Станко, да га шаљу у болницу глинску. Лијечник је одредио, да се Станку донесе један покривач, јер је било хладно у затвору, а рањеник је лежао на даскама. Ова заповијест није извршена. Станко је остао у затвору с плахтом и јастучићем, које је у колима собом понио. Сутра дан одвезен је у глинску болницу, гдје је истога дана у вече ранама подлегао. Лијечници тврде, да није искључена могућност, да би Станко остао у животу, само да није вожен најприје у Вргинмост у затвор, а из Вргина Моста сутра дан у Глину, него да је одмах однесен у болницу, што је била дужност учинити.

При крају овога жалоснога извјештаја морам споменути и то, да је Павле Завишић, идући од своје куће са оружницима до кућа Боротиних на путу рекао људима, који су га запитали, камо иду: „Видјете, што ће сада бити од Станка и Петра Бороте.“

Петра Бороте нема већ неколико дана код куће, јер је побјегао из страха од пријетња жандарских. Кажу да се он сам пријавио суду и кот. области, али је одмах и отпуштен, јер против њега нема никакве ствари. При свем том он не смије кући, јер је долазила и друга оружничка „опхођа“, тражила Петра код куће и цовала му „три сунца његова, што га није код куће, али ће они већ њега наћи.“

У ствари овој поведена је и званична истрага, о чијем току нам није поближе познато. Вриједи знати, да су жандари још у служби.

Ми завршујемо овај извјештај о крвавом догађају. Изнијели смо факта, која ће, ако устреба, свједоци са заклетвом потврдити. Она сама јасно о свему говоре и наш даљи коментар није од потребе.

Али друго нешто имамо ми да кажемо друштву нашем. Кад је изасланик нашега уредништва дошао међу онај наш добри, али биједни пук, људи су се чудили, да има још ко у господском капуту, који и о њима бригу води и који осјећа болове њихове. То је једна грозна, али и потресна истина.

Иза покојног Станка остало је четворо сирочади — троје женских и једно мушко — и кукавица удовица. Кућни је темељ тринаестогодишњи синчић Јово, а најмлађем је женском дјетету Јелици седам година. Сиротиња је то и њихова су кућна врата, тако рећи, мртвим коцем затворена. Друштво наше требало би да даде свој дар у новцу сирочади Станковој. То би био најбољи доказ и сирочади самој и ономе јадном народу тамошњем, да ми водимо рачуна о сељачком пуку своје. Тиме би показали љубав своју према њему и помогли би да се затрпа онај велики јаз, који нас дијели од простог народа нашега. Не дајмо, да се у сељака нашег јача увјерење, да је сваки господски капут заклету душманин сељачког гуњца нашега. (На овај позив „Новог Србобрана“, да се у помоћ прискочи сирочади покојног Станка, већ се одазивају Срби са различних страна и за неколико дана већ дароваше породици покојнога Станка преко 250 круна у готовом новцу.)

Б. Б.

Бајо Пивљанин и бег Љубовић.

Књигу пише беже Љубовићу
У лијепу селу Невесињу,
Те је шаље Пиви каменитој
На кољено Пивљанину Бају:
„Чујеш море, Пивљанине Бајо! 5
„Ти си мене за срце ујео,
„Ти си мога брата погубио;
„Изићи ми на мејдан јуначки,
„Ево теби три мејдана дајем:
„Један мејдан у кршним Корит'ма, 10
„Други мејдан под гором Трусином
„Насред равна поља Невесињског,
„Трећи мејдан, ће се удесимо
„Ако ли ми не смијеш изићи,
„Послаћу ти ћерћеф и преслицу, 15

„Уз преслицу Мисирско повјесмо
„И вретено дрва шимширова,
„Те ми преди гаће и кошуљу,
„И учкур ми у гаће навези.“
Када Бају ситна књига дође, 20
И кад виђе, што му књига каже,
Он узима дивит и хартију,
Те он бегу књигу отписује:
„Господару, беже Љубовићу!
„Штета теби погинут' од мене, 25
„Мени жао умријет' од тебе;
„Него хајде, да се помиримо:
„Ако сам ти брата погубио,
„Мене јесте младост занијела,
„И ја сам се давно покајао; 30
„Него хајде, да се помиримо:
„Послаћу ти лијепу јабуку,
„Уз јабуку стотину дуката.“
Када књига Љубовићу дође,
И кад виђе, што му Бајо пише, 35
Тад' он Бају другу књигу пише:
„Ао Бајо, Пивљанско копиле!
„Ја се с тобом помирити не ћу
„Да ми дадеш хиљаду дуката,
„Док не дођеш мом бијелу двору, 40
„Не пољубиш хрта међу очи,
„И крата коња у копито,
„Онда мене у скут и у руку,
„И преда мном у земљицу црну.“
Када Бајо ситну књигу прими, 45
Књигу чати Пивљанине Бајо,
Главом маше, зубима шкргуће,
Па он бегу другу отписује:
„Чујеш море, беже Љубовићу!
„Не љубих ти паса међу очи, 50
„Ни твојијех коња у копита,
„Да бих знао, да бих погинуо,
„Него ћу ти на мејдан изићи,
„Чекај мене под гором Трусином
„Наврх равна поља Невесињског; 55
„На погледу селу Невесињу
„И кад уни твојој вјерној љуби.“
Књигу посла Пивљанине Бајо,
Пак дозива свога побратима,
Побратима Његошевић-Мата: 60
„Побратиме, Његошевић-Мато!
„Љубовић ме на мејдан зазива,
„Опремај се, мили побратиме!
„Да идемо под гору Трусину:
„Вићи, побро, ће ћу погинути, 65
„Ил' како ћу бега погубити.“
Опреми се Пивљанине Бајо,
Уд'ри на се свилу и кадиву,
Пак припаса два мача зелена,
Оба мача од једног ковача; 70
Опреми се Његошевић Мато,
Пак пођоше до два побратима
Од честите Пиве камените,

Машише се планине Трусине, И сиђоше пољу Невесињском; Али Турчин чека на биљези, Наврх поља шатор разапео, Под шатором сједи, пије вино, Служи му га слуга Шабан-ага. Како дође Пивљанине Бајо, Како дође, он под шатор уђе, Како уђе, он на земљу сједе, Када сједе, онда Бога назва: „Добро јутро, беже Љубовићу! „У зао час по ме или по те.“ Па отпаса два мача зелена, Бегу баци оба преко крила: „Ето, беже, два мача зелена, „Оба мача од једног ковача, „Ти избери, кога теби драго, „Узми бољег, остави горега, „Да не речеш, да је пријевара.“ Кад то виђе беже Љубовићу, Он поскочи на ноге лагане, Довати се сабље оковане: „Ао Бајо, Пивљанско копиле! „Што ће мени Ришњански мачеви „Та код моје сабље Шамлијанке?“ Уста Бајо на ноге лагане, Обојица на двор изиђоше, Изиђоше, пак се растадоше. Бајо посла Његошевић-Мата, Да опипа бега Љубовића, Да на њему панцијера нема. Оде Мато бега да опипа; Кад опипа бега Љубовића, Ал' на њему до три панцијера, Три панцијера, један сврх другога; Када виђе беже Љубовићу, Ђе ће дознат' Пивљанине Бајо, Он загрли Његошевић-Мата, Па га љуби у бијело лице: „Богом брате, Његошевић-Мато! „Немој казат' Пивљанину Бају, „Да на мени панцијери имају; „Ако мени Бог и срећа даде, „Те погубим Баја на мејдану, „Даћу теби све рухо Бајово, „И даћу ти оружје његово, „И све благо, што код њега нађем; „Честита ћу тебе учинити: „Б'јеле ћу ти дворе саградити „У лијепу селу Невесињу „Поред мојих двора бијелијех, „И даћу ти хиљаду дуката.“ Превари се Његошевић Мато, Превари се, уједе га гуја, Не шће казат' Пивљанину Бају, Већ превари свога побратима, Да на бегу ништа више нема, Осим једна танана кошуља,	75 80 85 90 95 100 105 110 115 120 125 130	По кошуљи свила и кадива. Тад' Љубовић посла свога слугу, Да опипа Пивљанина Баја; Оде слуга, те опипа Баја, И врати се, те он бегу каза, Да на Бају панцијера нема, Него само танана кошуља, И по њојзи свила и кадива. Тада они на мејдан дођоше, Трже Бајо мача зеленога, А Љубовић сабљу Шамлијанку, Пак ђевери од њих одступише, А они се ударат' стадоше. Куд удара Пивљанине Бајо, Куд удара бега Љубовића, Просијецца свилу и кадиву, А из свиле жива ватра сипа; Куд удара беже Љубовићу, Куд удара Пивљанина Баја, Просијецца свилу и кадиву, А из свиле црна крвца лије И комади одлијећу меса, Љуто бјеше Баја обранио, Обранио по десници руци. Када виђе Пивљанине Бајо, На невјери да ће погинути, Баци мача у зелену траву, Пак Турчину под сабљу подлеће: Десном га је руком уватио За десницу и за бритку сабљу, А лијевом за грло бијело, Обори га у зелену траву, Од љутине зубима га закла. Кад то виђе Његошевић Мато, Он побјеже преко поља равна Са Турчином слугом Шабан-агом, За њим трчи Пивљанине Бајо: „Стани побро, Његошевић-Мато! „Да си мени јуче побјегао, „Опет бих те данас сустигао“ Сустиже га накрај поља равна, Удари га мачем на довату, До рамена одс'јече му главу, Па он виче слугу Шабан-агу: „Врат' се натраг, слуго Шабан-ага, „Те ти скидај Његошевић-Мата, „Тврда вјера! ништа теби не ћу.“ Поврати се слуга Шабан-ага, Те он скиде Његошевић-Мата, Па отиде селу Невесињу. Бајо скиде бега Љубовића, Скиде с њега рухо и оружје, На њем' нађе три ђемера блага, Сва три пуна жутијех дуката, С њег' отпаса, а себи припаса, Пак посједе бијесна путаља, Оде право к мору на крајину У Латине, видат' десну руку.	135 140 145 150 155 160 165 170 175 180 185
---	---	---	---

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је еднодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака грудa, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и етраницима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство. (Тако и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати, да је тамо Срба икад и било).

Руско-јапански рат.

Око Портартура

траје још увијек бој, Јапанци нападају, а Руси се бране. Бојеви се бију око тврђаве има сада већ на пет мјесеци, али је Јапанци не могу баш никако да заузму.

Портартур лежи у низини крај мора, а опкољен је посвуда наоколо брдима. На тима брдима стоје руске утврде и тако видите Портартур није једна тврђава, него мјесто опкољено са више тврђава. Тијех тврђава има великих а и малих, има их које леже близу вароши, а и далеко од ње. Јапанци морају дакле, да заузму мјесто, отимати једну по једну утврду на брдима око вароши. Све што су могли до сада постићи, јест, да су заузели двије три мање тврђавице, које стоје далеко пред великим утврдама. То им није баш велика корист, кад се знаде, каква сила војске им је изгинула до данас пред Портартуром (око 60.000 људи).

Пошто са руских утврда пуцају грдни топови, који бацају зрње на 8000 метара и више, то морају Јапанци већ у тој даљини копати ровове и дизати шанчеве. Они то и раде. Што се ближе тврђавама примичу, то је руска ватра са њих све жешћа и јача, зато се Јапанци, што даље иду, све више и дубље укопавати морају. То је и разлог да опсада овако дуго траје и Јапанци иду тешко напријед.

Како јављају пошљедње вијести, што су дошле, било је баш прошлих дана тешких бојева. Јапанци су, кажу вијести, сада истом допрли до руских главних утврда (тврђава). Разумије се, изгубили су и овај пут сила људи, што убитих, што рањених. Пошто се Руси бране као лавови, а имаду још увијек хране и муниције неће Јапанци још за дуго заузети Портартур. Руси су напунили у тврђави, прије него што је рат почео, пуно хране и муниције, а добивају још и сада увијек. Са копна, по сувом,

не могу, али им долази с мора. Истина Бог, на мору стоје јапанске лађе, али имаде доста Кинеза а и других подузетних људи, који се за велике новце у ноћи и магли провлаче кроз јапанске лађе и доносе Русима што требају.

У Манџурији.

У Манџурији стоје војске, и руска и јапанска у положајима, које су заузели послје битке пред Мукденом, о којој смо писали у пошљедњем броју. Војске стоје, копају шанчеве, намјештају топове, довлаче храну и муницију и спремају се тако за нову битку. И Русима и Јапанцима долазе нове чете и нови топови. Руси су раздијелили своју војску на три дијела, на три војске, првом заповиједа сада генерал Лињевић, другом генерал Грипенберг, а трећом генерал Каулбарс. Куропаткин је добио заповједништво над читавом руском војном снагом на суву и на мору. То је све добро и показује како се Руси озбиљно припремају за битку што ће доћи.

Када ће нова битка започети тешко је казати. И Руси и Јапанци се спремају, па који буде прије готов са припремама, Ојама или Куропаткин, тај ће нови бој и започети.

Балтијска морнарица

о којој смо писали да иде у помоћ Портартуру нагазила је на мору код Енглеске на рибарске енглеске лађице и неколико их потопила. Чинило се испрва да ће због овога догађаја доћи до рата између Руса и Енглеца, али неће; обје државе су одредиле да се у миру испита ствар па онда казни ко је крив. Енглеска је жељела да помогне своме савезнику Јапану и заустави руску флоту, но то јој није пошло за руком. Руске лађе путују даље и сада су већ преваљиле трећи дио свога пута.

Тесно нам је.

I.

Често ћеш чути ту реч из уста наших ратара. Па има и истине у њој доста. Доле по Срему, Банату, Бачкој притисла ратара велика имања богаташа и племића. По горњим крајевима, Хрватској, Босни, Далмацији земље бреговите и неплодне, а ратар неук, не зна онако радити земљу као они Срби по доњим крајевима. Друго не бави се више са сточарством и воћарством, према земљи, већ се више бави сејањем пшенице, кукуруза и других усева, који не могу на њиховој земљи тако напредовати као по Срему, Бачкој и Банату.

У горњим крајевима има свако земље али слабе, неплодне, у доњим крајевима има богме

велики број ратара и без куће и без земље. Тако доста велики број Срба ратара не може да живи људски, пати се, осећа, да му је тесно у селу.

Има више начина, да ми око себе начинимо пространије, или барем да нам не буде још тешње. Ја ћу рећи о томе нешто у овом броју, а нешто у другом.

У сваком скоро котару (срезу) има варошица или овећи град. И Срби ратари иду у те варошице и градове. И виде, како не би видели, да је тесно у граду, кућа уз кућу гушће него на селу, али није тесно грађанима. Али још нешто виде. Међу тима грађанима нема баш много Срба. Видиш много трговина, гостионица, кавана и хотела, занатлијских радња, али међу њима српских на ретко посијаних. У градовима виде ратари доста благостања, доста људи, који добро стоје, али мало међу њима Срба.

А што је још горе и још већа срамота, има котарева (срезова) скоро сасвим српских, али варошице су у тим котаревима пуне другог народа, а не српског. По 80, 70 душа српских од сваке 100 у котару, а у граду само 10, 20, 30 од сваке стотине. Друго све туђинац. Ено вам земунског котара. У њему скоро сам Србин, а у граду Земуну нема Срба ни трећина. У котару глинском већина Срба, у Глини мањина. у котару костајничком већина Срба, у Костајници ћеш их на прсте избројати, у котару пакрачком већина Срба, у Пакрацу мањина, у вуковарском већина Срба, у Вуковару велика мањина, у округу новосадском већина Срба, у Новом Саду трећина. У краљевини Хрватској и Славонији више него четвртина Срба, у главном граду Загребу само двадесетина. Тако вам је скоро свуда. Туђин по градовима трговац, занатлија, крчмар, кавецџија, хотелијер, чиновник, слуга, ама све. Ми се Срби стисли у села своја, гушимо се, мотамо по њима, крваво израђујемо онај јадни филир, па кад га израдимо носимо га у град туђину у џеп. Та већ су туђини и у села зашли, не морамо се мучити увек, да у град идемо.

Једемо често сух хлеб (крух), а туђин нам чорбу испред носа куца.

А зашто су ти људи, што по градовима и већим селима лепо зарађују туђинци? Зашто то не би била деца Срба ратара? Зашто ми не би онај новац, што га туђину дајемо, дали Србима, деци српских сељака? Зашто ми не бисмо олакшали себи, начинили пространије око себе и других у селу шаљући децу у свет, као и они туђинци, Чивути, Швабе, Маџари, Чеси, што шаљу своју децу чак међу нас? Та ми своју децу за сад и не морамо слати у свет, има за њих и ближе места, по тим градовима, варошицама и селима међу нама. Нас Срба има

у краљевини Хрватској и Славонији 26 од сваке стотине. А знате ли колико има српске деце од сваке 100 што учи занате и трговину? Само 13. Кад међу сваком стотином шегрта буде 26 Срба шегрта, онда ћемо бити на пар. Па ни то није доста. Ми се морамо трудити, да што више буде Срба, који се баве исплатнијим пословима.

А како је код нас у Хрватској и Славонији, тако је и у Угарској, Босни и Херцеговини и Далмацији.

Нами је тесно. Место да тој тесноћи доскачемо шаљући своју добру децу, која не могу честито живети на селу, у градове своје, у занате, ми их шаљемо у — Америку. Као ближе нам је. А туђинцу се не да у Америку, није он слободан као Србин, па се кукавац гнезди овде, међу нама, у зло.

Други пут ћемо наставити.

Адам.

За „Српско Коло“.

Овдје ћемо опет редом изнијети имена оне народне господе, која се заузимљу за „Српско Коло“, скупљају за њ претплатнике или се сами претплаћују на више примјерака, да се онда шаљу у народ. Тако се г. Јован В. Барако трговац у Карловцу претплатио на 5 примјерака и послао управи „Српског Кола“ К 12; даље се претплатио пречасни госп. Сава Стојшић прото у Панчеву на три примјерка и послао К 7·20. У Босни се такођер заузимљу народна господа за „Српско Коло“. Честити српски свештеник у Добрлину у Босни г. Алекса Поповић скупио је 5 претплатника и послао управи нашег листа К 12. Даље је г. Станко Шибанић из Трњана код Гарчина скупио 8 претплатника и послао за њих претплате К 10·40. Уважени родољуб и Србин трговац у Кореници г. Стево Калембер скупио је 45 претплатника и послао одмах за сву годину К 108 за ове претплатнике. Срби трговци у Босни такођер се заузимљу за наш лист. Г. Милош М. Лакић трговац у Бјељини у Босни скупио је 6 претплатника и послао К 14·40, те обећава, да ће их још скупити. На приједлог г. Симе Мрвоша приликом вјерења (зарука) г. Стеве Мрвоша шумског пословође у Врбовском код Огулина, скупљено је као прилог „Српском Колу“ К 11·80, а дароваше по К 2: г. г. Симо Мрвош, Стево Мрвош, Јово Марковић директор Штедионице и поштар и Војо Ђурувија; по К 1 г. г.: Коста Вукајловић акцесиста, Никола Хајдин дневничар и Мијо Штефанац месар; по 80 потура: Кузман Хајдин цестар. Даље је послао г. Милан Будимир трговац у Кистању у Далмацији К 7·20 за три примјерка „Српског Кола“ у знак саучешћа према г. Милану Тркуљи трговцу у Госпићу због губитка његове госпође, која је недавно умрла. Ова три примјерка имају се слати тројици сиромашних Срба ратара у Зрмањи. У пријатељском друштву у кући г. Славка Ђурчића трговца у Блињи код Петриње скупљено је даље као прилог „Српском Колу“

WWW.UNILIB.RV
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

К 12. Г. Симеон Војновић учитељски приправник у Пакрацу, који је већ прије скупио 52 претплатника, скупио је још нових 6 претплатника.

Износимо имена ове народне господе зато, да их читаоци нашег листа упознају, како се брину за народну просвјету и напредак, а и зато, да се и друга народна господа поведу за њиховим примјером. Према томе и сваки наш претплатник требао би, да нађе барем још једног свог пријатеља, да се претплати на „Српско Коло“. Ово не треба само прочитати, него узети све к срцу, па онда и сам учинити.

Мудре речи.

Прибрао: Ј. В. Д., ратар.

Лаж је чудан мост,
Преко те пренесе,
Али натраг никад више
Натраг не може се.

У свету је наћи људи
Лепе речи што говоре,
Ал' таких је врло мало
Што ће исто и да творе.

Ког памећу Бог дарива
И влада се по памети,
У младости стар не бива
Под старост се не подети.

По туђини увек ходи
Ал' остани свој,
Ако тога не издржиш
Ниси човек мој.

Тешко оном чија лађа
Без бродара на пут поће,
Јер ће тако не до среће
Већ до пада свог да дође.

Боље живет' без признања
Ал' достојан бит' награда,
Нег' уживат' достојања
Без заслуге врсна рада.

Јаворањ (Хрватска).

Шта се збива у нас и у свијету.

Хрватско-славонски сабор. 7. новембра по новом састао се у Загребу сабор краљевине Хрватске и Славоније, те ће расправљати о прорачуну, финансијској нагодби с Угарском и о повишици чиновничких плата. Повишавње чиновничких плата у овој години није баш најзгодније, него би у првом реду требало мислити на потребе народа, кога је задесила ова зла година.

Талијани и Нијемци. У Инзбруку главном граду Тиролске дошло је у четвртак 21. октобра до крвавих сукоба између Талијана и Нијемаца. У Инзбруку је наиме отворена талијанска велика школа, а Нијемци су против тога устали и тако се и крв пролила. Нијемци хоће да Инзбрук буде њемачки град и све у

њему њемачко. Талијани као народ опет тражили су своје право. Сада је влада аустријска на мупи, како да умири Нијемце и Талијане и како да уреди ствар. Као што Мађари у Угарској, тако Нијемци у Аустрији хоће, да све буде њихово, а другим народима ништа да не даду. Но и остали се народи ево освијестише, па сваки иште своје, а то је и право.

Српски краљ Петар у Софији. Српски краљ Петар походио је бугарског кнеза Фердинанда у Софији у недјељу 17. октобра, да му врати походе. На свом путу од Цариброда до Софије и у самој Софији био је краљ Петар најодушевљеније дочекиван од бугарског народа. То је знак, како је краљ Петар за ово кратко вријеме свога краљевања задобио за себе срца не само српског него и бугарског народа као узоран владалац. Његов долазак у Софију учиниће, те ће се Срби и Бугари још више и тјешње приљубити једни уз друге и не ће дати, да им трећи господари. Кнез Фердинанд на свечаном ручку, што га је дао у почаст краљу Петру, наздравно је краљу Петру, те је рекао, да ће Србија и Бугарска заиста поћи напријед, кад се слажу братски Срби и Бугари и њихови владари. Краљ Петар му је одговорио, како је необично срећан, што им је пошло за руком да су учврстили братску слогу између својих народа. Овом приликом дао је кнез Фердинанд краљу Петру ланац ордена св. Александра, министрима Грујићу и Пашићу златне дозе с бриљантима, ратном министру Путнику орден за војничке заслуге. Српском посланику у Софији Свети Симићу дао је кнез Александров орден првога реда. Краљ Петар дао је бугарском министру-предсједнику Петрову своју слику у сребрном оквиру, ратном министру и министру унутарњих послова велики крст ордена Бијелога Орла, а другим министрима ордене св. Саве. За сиротињу софијску дао је краљ 100.000 франака, а 2000 Франака српском друштву „Шумадији“.

Краљ Петар и кнез Фердинанд послали су кнезу Николи телеграм, пун братске срдчности, у ком га поздрављају у име своје и својих народа, и наглашавају непоколебљиво пријатељство Србије, Црне Горе и Бугарске. Кнез Никола одговорио је у истом смислу. У недјељак по подне отпутовао је краљ Петар из Софије и вратио се у Биоград.

Различне вијести.

Права народна господа. Смрт Станка Бороте и његова сина Ђуре, о којој говоримо напријед у овоме листу, показала је да има наш ратар своје господе, праве браће, која осјећају када ратара боли и хоће и дјелом да му помогну. Доносимо овдје сада, да то, што рекосмо, засвједочимо, велики број имена господе наше српске, која на глас о погибији Борота скочише да приложе припомоћ новчану Боротиној сирочади, и тако покажу, да воле свога брата ратара не само напразно, језиком, него и на пуно, дјелом. Уз свако име доносимо колико је који од господе приложио па нека се зна и запамти:

Богдан Медаковић даровао је 20 круна, Богдан Стојановић 10 кр., Франко Поточњак 5 кр., Јован Ивковић 5 кр., Живко Костић 5 кр., Стеван Тишма 5 кр., уредништво „Новога Србобрана“ 5 кр., Аћим Крбавац 3 кр., Светислав Поповић 3 кр., Михајло Ђукић 3 кр., Н. Н. (један господин који неће да каже своје име) 10 круна. Даље су још дали, по 4 круне: Сениша Богдановић, Ђорђе Велисављевић; по 3 кр.: Владимир Блануша; по 2 круне: Душан Богдановић, Милан Галогожа, Иса Сомборски, Н. Н., С. Лазаревић, С. Тубић, Јоца Поповић, П-а, Н. Н.; по 1 круну: Никола Божић, Мића Драгојевић, Живко Марковић, Владимир Васић, Дане Плећаш, Лука Миљановић, Милан Јузбашашић, Душан Ђурђевић, Богдан Милетић, М. Јанковић, А. В. Дурман, С. П. Ристић, Акса Бајић, Јулка Ивачковић и Петар Павловић; по 50 потура: Максим Шећерковић и Јован Новаковић. Сва ова господа су из Загреба.

Словослагачи у Српској Штампарии дароваше 4 круне, а српска млада господа што уче у Загребу велике школе дароваше 15 круна 77 потура, господа која уче за свештенике, богослови у Карловцима 10 круна. Браћа Јовановићи, књижари из Панчева послали су уз лијепо писмо 50 круна, Душан Поповић из Митровице послао је 6 кр., Перо Белобрк из Беловара 10 кр., Михајло Соларић из Велике Писанице 10 кр., Симо Живковић из Двора — кр., Милан Тривановић 1 кр., Стојан Цар из Крижеваца 4 кр., Г. Д. из Загреба 5 кр., Н. Н. 1 кр., Г. Б. из Загреба 2 кр., Ст. Н. Чучковић из Митровице 10 круна.

Сва су ова господа или усмено или писмено казала како их душа боли због погибије Борота. Међу овом господом има их од различних части, адвоката, трговачких помоћника, официра у пензији, свештеника и друге ситне и велике госпде. Истичемо овдје при крају писмо господина Чучковића из Митровице, које нам је послао уз свој дар. У писму вели:

Са поштанском дознаком шаљем мој мали дарак за удовицу и сирочад пок. Станка Бороте. Боже мој, што смо ми скривили, да гинемо као муве. Све те Бороте, били они сељаци, или — кажимо — капуташа, сматрам ја за своју рођену браћу. Сви они без разлике свога положаја спадају међу красне чланове српскога народа. Познајем доста чланова тога племена 46 година. И сви су они — од чобана до пуковника — бистри, поштени, радини и неустрашиви српски синови. Али имаду једну, за данашње мутне српске прилике, велику ману: иду правим, поштенним путем — и не знаду да се удварају и клањају. Недавно умрије Перо Борота као коњички капетан краљ. Србије. Из племена је погинуле браће. Чествовао је у свима српским ратовима за ослобођење. Да се знао клањати силнима, покрај доказане храбрости и војничке спреме, не би остао код мајорије. Из тога племена бројимо ми и иначе и честитих људи. Мужевна дужност и братска чувства захтијевају, да се тражи строг рачун о проливној крви. Зар је једна, тобоже

отета и сакривена пушка, довољан разлог да се Срби убијају као дивљач?

Вама, госп. уредниче, најтоплија хвала, на вашем тужном, али скроз стварном извјештају, у овоме црном и жалосном случају — а погинулој браћи вјечнаја памјат.

Повјереницима „Српског Кола“.

Молимо све своје поштоване повјеренике, који још нијесу послали за скупљене претплатнике претплате за трећу четврт, да то што прије учине. Знамо, да има у том потешкоћа, но нека знају, да то раде за народну просвјету, па нека их то потјече на заузимљивост. Уједно молимо све оне, који нам нијесу послали имена скупљених претплатника, да нам их пошљу, како бисмо могли лакше водити евиденцију о свима својим претплатницима и забиљежити свакога појединце у књигу претплатника.

Срби ратари све више се интересују за „Српско Коло“, па ће то зацијело олакшати и посао самим повјереницима у скупљању претплатника и у скупљању претплате. Многи већ увиђају добро потребу овог народног листа, па га и сами траже. То је најбоља препорука за њега.

Уредништво и управа „Српског Кола“.

Одговори управе.

Г. Анзелму Спленци у Дачице (Моравска). Примили смо К 480 у име претплате за лист. Хвала лијепо!

Фабрика
жалузија,
ролета,
дрвених
и жељезних
завојних
капака

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтине

фабрикате

Ценовници бадава и франко.

604. 5—24.